

Ο γάμος και η θέση της γυναίκας στην αρχαία Αθήνα

- 4^ο Γυμνάσιο Ηρακλείου – σχολικό έτος 2012 – 13

Τμήμα : Α4

- Επιμέλεια : Μυρτώ Παγωμενάκη, Νίκη Μαραζάκη, Ευγενία Ορφανουδάκη

Φιλόλογος : Ευαγγελία Σερδάκη

ΑΡΧΑΙΑ ΑΘΗΝΑ

Ο γάμος

- Ο **γάμος** είναι μια κοινωνική, θρησκευτική και νομική ένωση δύο ατόμων, διαφορετικού φύλου.
- Ο θεσμός του γάμου αρχίζει στα χρόνια που ο άνθρωπος άρχισε να σχηματίζει κοινωνίες. Τον συναντάμε σε κάθε κοινωνία.
- Ο γάμος μπορεί να παρακινείται από διάφορα κίνητρα ή σκοπούς, όπως:
 - Σχηματισμός οικογένειας
 - Ενθάρρυνση τεκνογονίας
 - Κοινωνική επιβεβαίωση
 - Οικονομική σταθερότητα

- Πρωταρχικός σκοπός του γάμου, στην αρχαϊκή και κλασσική εποχή, είναι η τεκνοποίηση και η εξασφάλιση νόμιμων κληρονόμων αλλά και αναγνωρισμένων πολιτών ικανών να συμμετέχουν στα κοινά.
- Έτσι οι νόμοι που καθόριζαν τα κληρονομικά δικαιώματα, στην ουσία καθόριζαν και έλεγχαν τον κύκλο των ανθρώπων που μπορούσαν να έχουν πολιτικά δικαιώματα.
- Εικόνα : γαμήλια πομπή

- Στην Αθήνα τα κορίτσια δεν επιτρεπόταν να έχουν καμία επαφή πριν παντρευτούν. Ο μοναδικός τρόπος για να επιλέξει σύζυγο μια κοπέλα ήταν **το συνοικέσιο**, το οποίο γινόταν από τις προξενήτρες. Ο πατέρας της νύφης και του γαμπρού συμφωνούσαν ενώπιον μαρτύρων να παντρευτούν τα παιδιά. Η συμφωνία αυτή ονομαζόταν **εγγύη** και επρόκειτο για μια πολύ σημαντική νομική πράξη, παρά το γεγονός ότι ήταν προφορική.

Η προίκα

- Η προίκα που συμφωνείται **κατά την εγγύη** αποτελείται από χρήματα, ιματισμό, πολύτιμα αντικείμενα, δούλους, σπίτια ή γη και κυμαίνεται από 1.000-2.000 δραχμές για τους μικρομεσαίους έως 18.000 (=3 τάλαντα) για τους πλουσίους.
- Φυσικά δεν απουσιάζουν οι εκκεντρικές εξαιρέσεις, όπως αυτή του Αλκιβιάδη (Πλούταρχος, Αλκιβιάδης 8), ο οποίος λαμβάνει κατά την «εγγύη» 120.000 δραχμές (20 τάλαντα), αλλά και οι περιπτώσεις φτωχών ή ορφανών κοριτσιών όπου το κράτος ή οι στενοί συγγενείς οφείλουν να συμβάλουν για τη συγκέντρωση μιας ελάχιστης προίκας.
- Εντούτοις, παρόλο που το χρηματικό ποσό δίδεται προς διαχείριση στο σύζυγο, σε περίπτωση διαζυγίου ή θανάτου της γυναίκας επιστρέφεται στον αρχικό κάτοχο, δηλαδή την οικογένεια της νύφης.

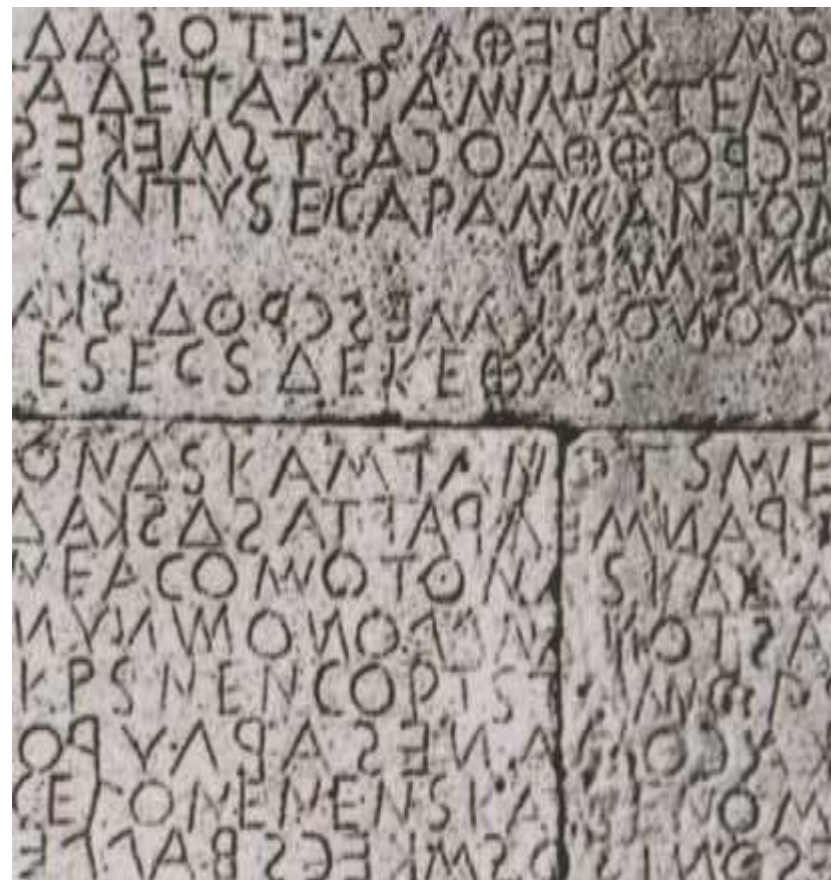
- Η βασική προϋπόθεση για το γάμο και κυρίως για την απόκτηση γνήσιων Αθηναίων απογόνων ήταν να είναι και οι δυο γονείς Αθηναίοι, δεδομένου ότι υπάρχει νόμος που ορίζει ότι «αν κάποιος δώσει σε γάμο σε έναν Αθηναίο μια ξένη γυναίκα, παρουσιάζοντάς την για κόρη του, αυτός χάνει όλα τα δικαιώματα του πολίτη, και η περιουσία του θα παραχωρηθεί στο κράτος και το ένα τρίτο της περιουσίας θα δοθεί σε αυτόν που κατήγγειλε την πράξη».

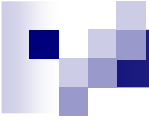
- Κατά την πρώτη μέρα του γάμου, που κι εδώ διαρκούσε τρεις μέρες, ο πατέρας της νύφης έκανε τις καθιερωμένες προσφορές στους θεούς, η νύφη πρόσφερε τα παιδικά της παιχνίδια στην θεά Άρτεμη για να δείξει συμβολικά την αποκοπή από την προηγούμενη ζωή της και οι μελλοντούμφοι λούζονταν με νερό που έφερναν με ειδικό αγγείο από μια ιερή πηγή, την Καλλιρρόη.
- Τη δεύτερη μέρα γινόταν το γαμήλιο γεύμα από τον πατέρα της νύφης και η ίδια πάνω σε άμαξα πήγαινε στο νέο της σπίτι.
- Την τρίτη μέρα η νύφη δεχόταν τα γαμήλια δώρα στο σπίτι της. Οι γάμοι ήταν πάντα αφιερωμένοι στην θεά Ήρα, την προστάτιδα του θεσμού του γάμου.

Η γαμήλια άμαξα με τη νύφη, το γαμπρό και τον πάροχο, το στενότερο φίλο του γαμπρού (μελανόμορφο αττικό αγγείο του ζωγράφου Άμαση, 550 π.χ.)

- Η **περίπτωση λύσης** ενός γάμου στην αρχαία Αθήνα **σπανίζει**, κυρίως γιατί τίθεται θέμα επιστροφής ή όχι της «προίικας». Βέβαια σε περίπτωση που διαπιστωθεί **στεριρότητα της γυναίκας ή μοιχεία**, ο σύζυγος μπορεί να πάρει διαζύγιο στέλνοντας πίσω τη σύζυγο μαζί με την προίικα της, δεδομένου ότι δεν εκπληρώνεται σωστά ο σκοπός του γάμου ,δηλαδή η τεκνοποιία γνήσιων απογόνων, ενώ μπορεί στην τελευταία περίπτωση να αυτοδικήσει και έναντι του μοιχού ατιμώρητος από το νόμο .
- Στην αντίθετη περίπτωση, η **απιστία του συζύγου** δεν συνιστά λόγο διαζυγίου, καθώς η σεξουαλική ελευθερία του άνδρα είναι νόμιμη, αν και προς τα τέλη του 4ου αιώνα παρατηρείται μια στροφή προς το συντηρητισμό και σε μια ηθική που αναμένει ότι ο άνδρας μετά το γάμο του σιγά σιγά περιορίζει τις εξωσυζυγικές περιπέτειες.

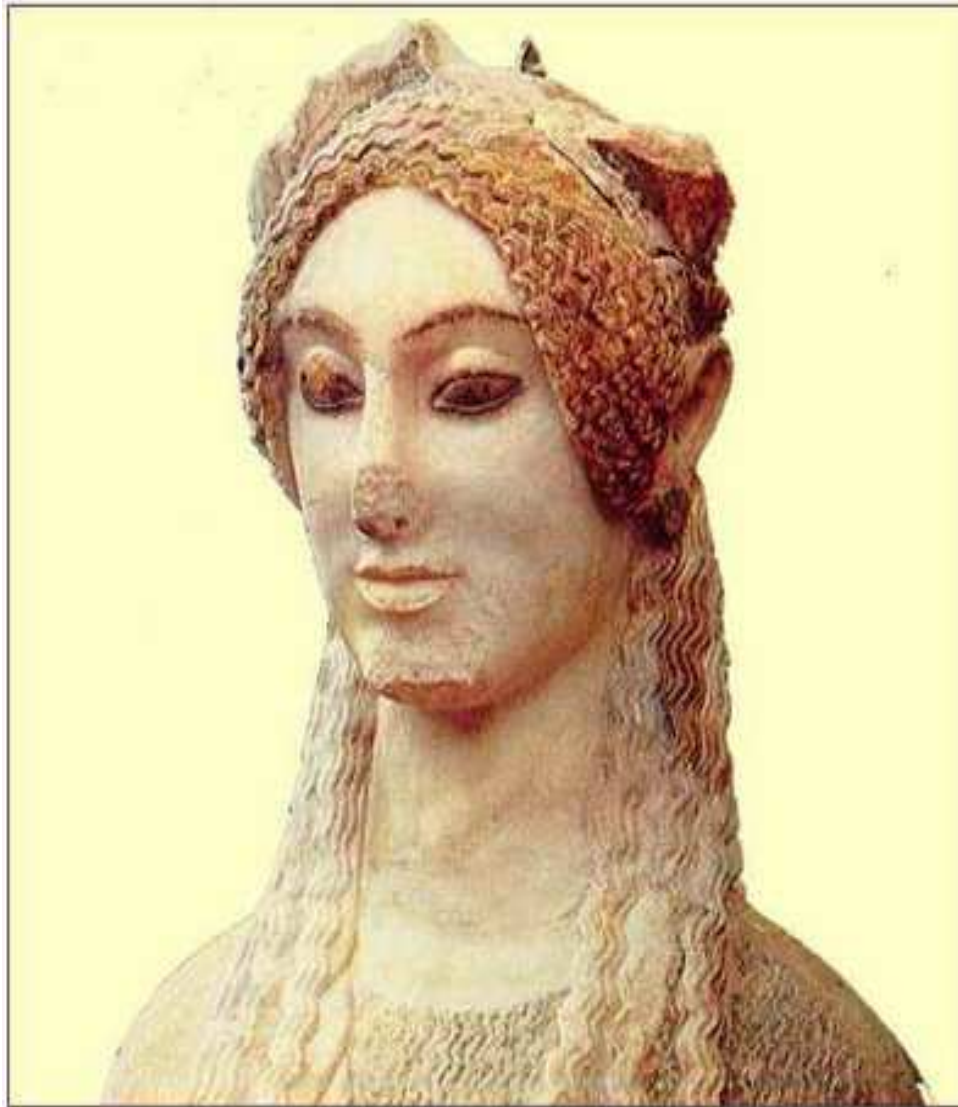

-
- Εντούτοις η **κακοποίηση της γυναίκας**, εφόσον στοιχειοθετείται με αδιάσειστες αποδείξεις, **δίνει στην Αθηναία τη δυνατότητα να ζητήσει διαζύγιο** μέσα από μια πιο σύνθετη διαδικασία, που απαιτεί την κατάθεση του αιτήματος της στον επώνυμο άρχοντα, ο οποίος αν το κρίνει σκόπιμο θα ενεργήσει ως προστάτης και εκπρόσωπός της, δεδομένου ότι θεωρείται ανήλικη.
 - Τέλος, τη λύση του γάμου, συχνά για οικονομικούς λόγους μπορούσε να επιδιώξει και να επιτύχει ο πατέρας της νύφης .

Οι γυναίκες στην αρχαία Αθήνα

- Οι γυναίκες στην αρχαία Αθήνα δεν είχαν πολιτικά δικαιώματα και θεωρούνταν «ανήλικες». Για την αθηναϊκή κοινωνία, αποστολή της ενάρετης γυναίκας ήταν από τη μία μεριά η φύλαξη του οίκου και η εκτέλεση των καθηκόντων που αφορούσαν στην καλή λειτουργία του ,με τη βοήθεια δούλων, που ήταν καθεστώς για όλα σχεδόν τα σπίτια, και από την άλλη η απόκτηση παιδιών (κυρίως αρσενικών)για τη διοίκηση του οίκου.

- Στην αρχαία Αθήνα η ζωή ενός θηλυκού ατόμου εξαρτιόταν από τον πατέρα του μέχρι το γάμο.
- Το θηλυκό θεωρούνταν ασήμαντο για την οικογένεια καθώς πρόσφερε επιπλέον φόρους σε αυτή και δεν μπορούσε να διατηρήσει το όνομα της οικογένειας μετά την τελετή γάμου.
- Επιπλέον δεν είχε κανένα δικαίωμα στα περιουσιακά στοιχεία της οικογένειας.

- **Οι δούλες, οι γυναίκες-μέτοικοι** αλλά και οι πιο **ταπεινής καταγωγής** Αθηναίες απολάμβαναν μεγάλη **ελευθερία**, καθώς έβγαιναν για εξωτερικές δουλειές, όπως ψώνια και μεταφορά νερού, μπορούσαν να πραγματοποιούν μικρο-εμπόριο ή και να εργαστούν ως τροφοί.
- Υπήρχαν, βέβαια, και **οι εταίρες**, που ήταν δούλες ή μέτοικοι και έπαιζαν ξεχωριστό ρόλο στην κοινωνική και ερωτική ζωή των ανδρών. Τους κρατούσαν συντροφιά στα συμπόσια, τους διασκέδαζαν και συζητούσαν μαζί τους διάφορα θέματα. Φαίνεται πως γενικότερα ήταν πιο καλλιεργημένες από τις Αθηναίες.

ΠΗΓΕΣ

- *el.wikipedia.org*
- *Όψεις της καθημερινής ζωής στην Αθήνα της κλασικής εποχής*
(Πρόγραμμα : Ψηφιακή τάξη)
- *Αργολική Αρχαιακή βιβλιοθήκη Ιστορίας και Πολιτισμού*